

สถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

1. ความเป็นมา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี 2540) พื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย จะประสบปัญหาหมอกควันข้ามแดนเป็นประจำทุกปี ในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน

2. สาเหตุ

2.1 สาเหตุหลักเนื่องจาก พหุกิจกรรมการทำกรเกษตรในลักษณะการปรับพื้นที่ด้วยการเผาของประเทศอินโดนีเซีย โดยเฉพาะบริเวณเกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียว ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้เกิดกลุ่มหมอกควันจำนวนมาก

2.2 ในช่วงตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม จะเป็นฤดูแล้งของพื้นที่บริเวณคาบสมุทรมลายูเซีย สิงคโปร์ สุมาตรา และกาลิมันตัน และถ้าระยะเวลาของการเกิดภัยแล้งในบริเวณนี้นาน หมอกควันจากการเผา ก็จะกระจายครอบคลุมในภูมิภาคนี้ ทั้งอินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย

2.3 ด้วยในขณะนี้ (เดือนมิถุนายน - ตุลาคม) ภาคใต้อยู่ในช่วงอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ที่พัดจากตอนล่างเข้าสู่ประเทศไทยด้านตะวันตก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หมอกควันจากเกาะสุมาตรา ถูกพัดปกคลุมภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย

3. การเฝ้าระวังสถานการณ์คุณภาพอากาศ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 5 สถานี ใน 5 จังหวัด คือ

- 1) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ที่ศูนย์บริการสาธารณสุขอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2) จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ที่สถานบริการสาธารณสุข เทศบาลนครภูเก็ต
- 3) จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ที่ เทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่
- 4) จังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส
- 5) จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ที่สนามโรงพิธีช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

4. สถานการณ์/ผลกระทบ

จากข้อมูลดาวเทียม NOAA-18 เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2556 พบจุดที่เกิดไฟไหม้ (Hotspot) บนเกาะสุมาตรา จำนวน 227 จุด

คุณภาพอากาศในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2556 มีค่าดัชนีคุณภาพอากาศในช่วง 60 - 89 ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM-10) มีค่าอยู่ในช่วง 55.25 - 101.67 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ซึ่งยังไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงของ PM₁₀ และ AQI ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

สถานี		PM ₁₀ *	AQI**
จังหวัดสงขลา	เทศบาลนครหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่	-	-
จังหวัดนราธิวาส	ศาลากลาง อ.เมือง	101.67	89
จังหวัดยะลา	สนามโรงพิธีช้างเผือก อ.เมือง	55.25	60

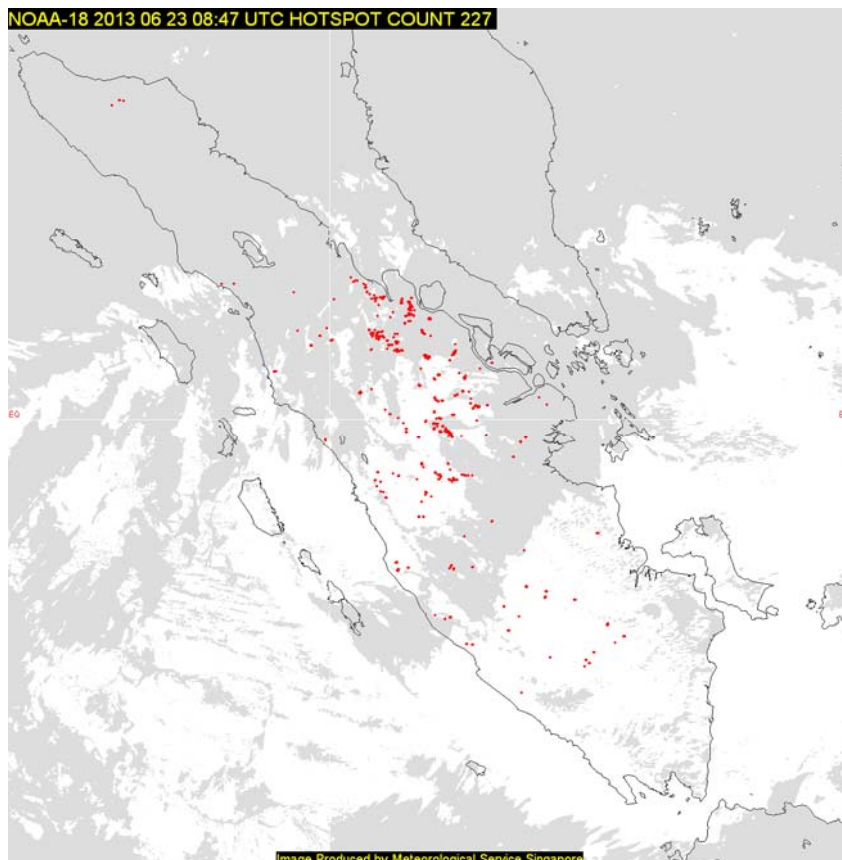
หมายเหตุ: ค่ามาตรฐาน PM-10 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

* : หน่วยเป็นไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

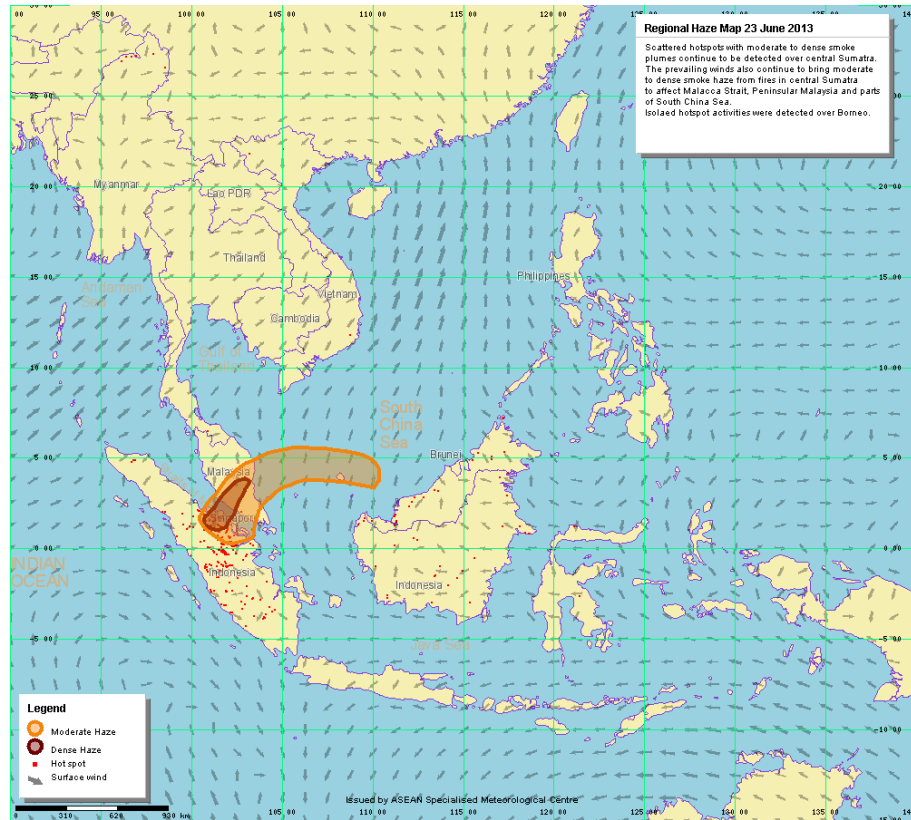
** : ดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index)

PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	ค่า AQI	คุณภาพอากาศ
≤ 40	0-50	ดี
41-120	51-100	ปานกลาง
121-350	101-200	มีผลกระทบต่อสุขภาพ
351-420	201-300	มีผลกระทบต่อสุขภาพมาก
> 420	>300	อันตราย

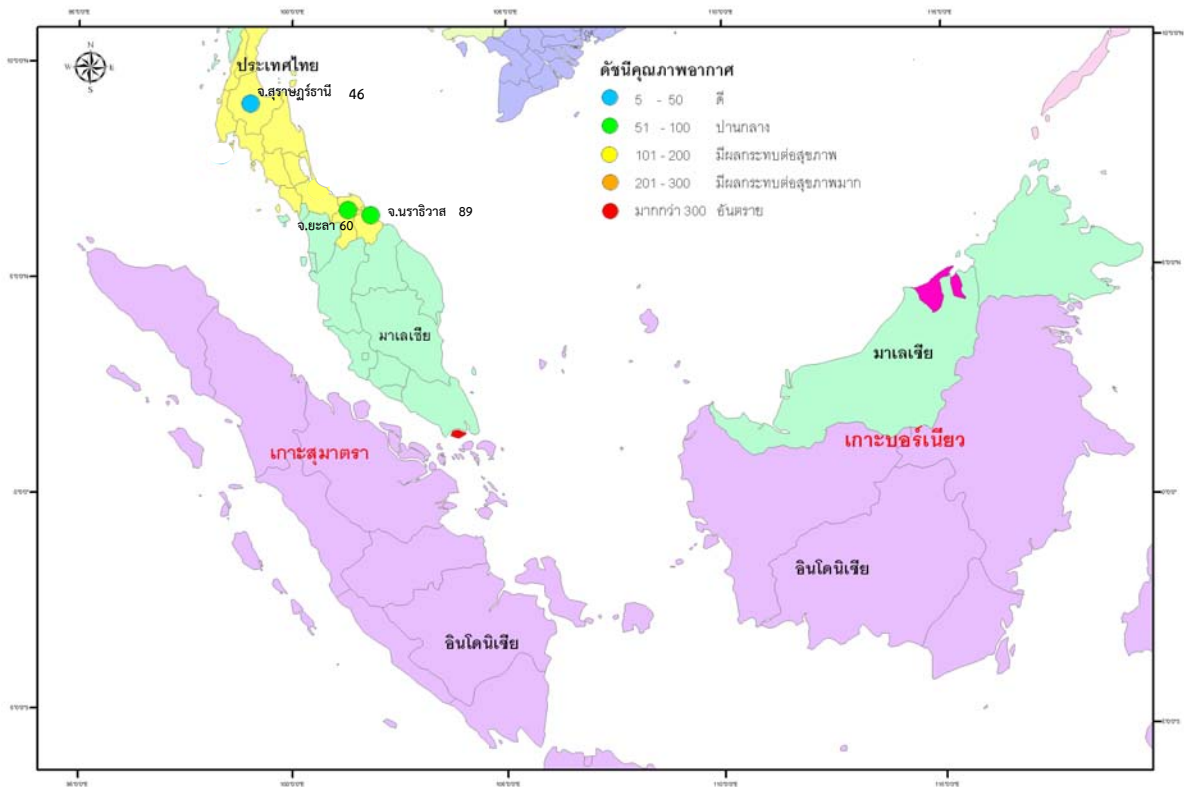
ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

รูปที่ 1 จำนวนจุดที่เกิดไฟไหม้บนเกาะสุมาตรา เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2556

รูปที่ 2 ทิศทางลม เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2556

รูปที่ 3 ดัชนีคุณภาพอากาศ วันที่ 24 มิถุนายน 2556

ดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index : AQI)

ดัชนีคุณภาพอากาศ เป็นการรายงานข้อมูลคุณภาพอากาศในรูปแบบที่ง่ายต่อความเข้าใจของประชาชนทั่วไป เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบถึงสถานการณ์มลพิษทางอากาศในแต่ละพื้นที่ว่าอยู่ในระดับใด มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยหรือไม่ ซึ่งดัชนีคุณภาพอากาศเป็นรูปแบบสากลที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศไทย เป็นต้น

ดัชนีคุณภาพอากาศที่ใช้ในประเทศไทย คำนวณโดยเทียบจากมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไปของสารมลพิษทางอากาศ 5 ประเภท ได้แก่ ก๊าซโอโซน (O₃) เฉลี่ย 1 ชั่วโมง ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) เฉลี่ย 1 ชั่วโมง ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) เฉลี่ย 8 ชั่วโมง ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง และฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM₁₀) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ดัชนีคุณภาพอากาศที่คำนวณได้ของสารมลพิษทางอากาศประเภทใดมีค่าสูงสุดจะใช้เป็นดัชนีคุณภาพอากาศของวันนั้น

ดัชนีคุณภาพอากาศของประเทศไทยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ตั้งแต่ 0 ถึง	
มากกว่า 300 ซึ่งแต่ละระดับจะใช้สีเป็นสัญลักษณ์เปรียบเทียบกับระดับของ	
ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย (ตารางที่ 1) โดยดัชนีคุณภาพอากาศ 100 จะ	
มีค่าเทียบเท่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป หากดัชนี	
คุณภาพอากาศมีค่าสูงเกินกว่า 100 แสดงว่าค่าความเข้มข้นของมลพิษทาง	
อากาศมีค่าเกินมาตรฐานและคุณภาพอากาศในวันนั้น จะเริ่มมีผลกระทบต่อ	
สุขภาพอนามัยของประชาชน	

ตารางที่ 1 เกณฑ์ของดัชนีคุณภาพอากาศสำหรับประเทศไทย

AQI	ความหมาย	สีที่ใช้	แนวทางการป้องกันผลกระทบ
0-50	คุณภาพดี	ฟ้า	ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ
51-100	คุณภาพปานกลาง	เขียว	ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจ ควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายนอกอาคาร
101-200	มีผลกระทบต่อสุขภาพ	เหลือง	บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุ ไม่ควรทำกิจกรรมภายนอกอาคารเป็นเวลานาน
201-300	มีผลกระทบต่อสุขภาพมาก	ส้ม	ผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจ ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมภายนอกอาคาร
มากกว่า 300	อันตราย	แดง	บุคคลทั่วไป ควรหลีกเลี่ยงการออกกำลังกายนอกอาคาร สำหรับผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจ ควรอยู่ในอาคาร

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ